

באותו שנשאר בו לא היו יכולים להסתפל בפניו - באותו שהסתלק ממנו על אחת כמה וכמה.

רבי חייא אמר, 'מינף ה' נאדרי בפח - זו התורה. ועל זה 'מינף ה' תרעץ אויב. שאין דבר בעולם שישבר כחם של עמים עובדי כוכבים ומזלות פרט לשעה שישאל מתעסקים בתורה. שכל זמן שישאל מתעסקים בתורה, הימין מתחזק, ונשבר פח ותקף של עמים עובדי כוכבים ומזלות. ולכן התורה נקראת עז, כמו שנאמר (תהלים כט) ה' עז לעמו יתן. ובשעה שישאל לא מתעסקים בתורה - מתחזק השמאל, ומתחזק פח של עמים עובדי כוכבים ומזלות, ושולטים עליהם, וגוזרים עליהם גזרות שלא יכולים לעמד בהם, ועל זה הגלו בני ישראל והתפזרו בין העמים.

זהו זה שכתוב, על מה אבדה הארץ וגו', ויאמר ה' על עזכם את תורתי. שהרי כל זמן שישאל ישתדלו בתורה, נשבר פח ותקפם של עובדי עבודה זרה, זהו שכתוב 'מינף ה' תרעץ אויב. אמר רבי אלעזר, ודאי כך הוא, שכל זמן שקולם של ישראל נשמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכו', כמו ששנינו (בראשית כז) הקל קול יעקב. ואם לא, אז הידים ידי עשו, והרי בארנו.

וברב גאונף תהרוס קמיה. רבי חזקיה פתח ואמר, (תהלים י) למה ה' תעמד ברחוק תעלים לעתות בצרה. בשעה שחטאי העולם גורמים, הקדוש ברוך הוא עולה למעלה למעלה, ובני אדם צוחים ומורידים דמעות ואין מי שישגיח עליהם. מה הטעם?

דמשה. ומה בהאי דאשתאר ביה לא הוי יכולין לאסתפל באנפוי, בההוא דאסתלק מיניה על אחת כמה וכמה.

רבי חייא אמר, 'מינף יי' נאדרי בפח, דא אורייתא. ועל דא, 'מינף יי' תרעץ אויב. דלית מלה בעלמא דיתבר חיליהון דעמין עובדי כוכבים ומזלות, פר בשעתא דישאל מתעסקין באורייתא. דכל זמן דישאל מתעסקין באורייתא, ימינא אתתקף, ואתבר חילא ותוקפא דעובדי עבודת פוכבים ומזלות. ובגיני כך אורייתא אקרית עז, כמה דאת אמר (תהלים כט) יי' עז לעמו יתן.

ובשעתא דישאל לא מתעסקין באורייתא שמאלא אתתקף, ואתתקף חיליהון דעובדי עבודת פוכבים ומזלות, ושלטין עלייהו, וגזרין עלייהו גזרין, דלא יכולין למיקם בהו. ועל דא אתגליאו בני ישראל, ואתפדרו ביני עממא.

הדא הוא דכתיב (דף נ"ח ע"ב) (ירמיה ט) על מה אבדה הארץ וגו', ויאמר יי' על עזכם את תורתי. דהא כל זמנא דישאל ישתדלון באורייתא, אתבר חילא ותוקפא דכל עובדי עבודה זרה, הדא הוא דכתיב 'מינף יי' תרעץ אויב. אמר רבי אלעזר, ודאי הכי הוא, דכל זמנא דקליהון דישאל, אשתמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכו', כמה דתנינא (בראשית כז) הקול קול יעקב, ואי לאו הידים ידי עשו, והא אוקימנא.

וברב גאונף תהרוס קמיה. (שמות טו) ר' חזקיה פתח ואמר, (תהלים י) למה יי' תעמוד ברחוק תעלים לעתות בצרה, בשעתא דחובי עלמא גרמו, קדשא בריך הוא סליק לעילא לעילא, ובני נשא צוחין ונחתין דמעין, ולית

משום שהוא עולה למעלה למעלה, ונמנעת מהם תשובה, ואז כתוב וברכ גאונך תהרס קמיה.

רבי יצחק אמר, פסוק זה, בשעה שמתלבש הקדוש ברוך הוא בגאונה על העמים שיתפנסו עליו, כמו שכתוב (שם ב) ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו. ולמדנו, עתידים הם שבעים שרי צבאות מכל עבר (עמים) להתכנס באותו זמן בהמונים מכל העולם, ולעשות קרב על ירושלים עיר הקדש, ולאחז עצות על הקדוש ברוך הוא. ומה אומרים? נעמד על הפטרון בהתחלה, ואחר כך על עמו ועל היכלו.

אז עתיד הקדוש ברוך הוא לזחק עליהם, שכתוב יושב בשמים יזחק ה' ילעג למו. באותו זמן ילבש הקדוש ברוך הוא גאונה עליהם, וישמיד אותם מן העולם, ככתוב (זכריה יד) וזאת תהיה המגפה אשר יגף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים המק בשרו והוא עמד על רגליו. רבי אבא אמר משמו של רב ייסא סבא, וכך אמר רבי שמעון, עתיד הקדוש ברוך הוא להחיות את כל אותם המלכים שהציקו לישראל ולירושלים, את אנדריאנוס, ולופינוס, ונבוכדנצר, ולסנחריב, ולכל שאר מלכי העמים שהחריבו ביתו, ולהשליט אותם כבתחלה, ויתפנסו עמהם שאר העמים. ועתיד הקדוש ברוך הוא להפרע מהם בגלוי סביב ירושלים. וזה שכתוב וזאת תהיה המגפה אשר יגף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים. אשר יצבאו לא כתוב, אלא אשר צבאו. אז כתוב וברכ גאונך תהרס קמיה. וזה לזמן שיבא המשיח כתוב, וישרה זו היא

מאן דישיגח עליהו. מאי טעמא. בגין דאיהו סליק לעילא לעילא, ותשובה אתמנע מנייהו, כדין כתיב, וברכ גאונך תהרס קמיה.

רבי יצחק אמר, האי קרא, בשעתא דאתלבש קדשא בריך הוא גאותא, על עממיה דיתפנשון עליה, כמה דכתיב, (תהלים ב) ורוזנים נוסדו יחד על יי' ועל משיחו. ותאנא זמינן אינון שבעין קסטורין מפל עיבר, (נ"א עמין) לאתפנשא בההוא זמנא באוכלוסין דכל עלמא, ולמעבד קרבא על ירושלים קרתא קדישא, ולאחדא עיטין עליה דקודשא בריך הוא. ומאי אמרי, נוקים על פטרונא בקדמיתא, ולבתר על עמיה, ועל היכליה.

ברין זמין קדשא בריך הוא לחייבא עליהו. דכתיב, (תהלים ב) יושב בשמים יזחק יי' ילעג למו. בההוא זמנא ילבש קדשא בריך הוא גאותא עליהו, וישיצינון מן עלמא, כמה דכתיב, (זכריה יד) וזאת תהיה המגפה אשר יגף יי' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים המק בשרו והוא עומד על רגליו.

רבי אבא אמר משמיה דרב ייסא סבא, והכי אמר רבי שמעון, זמין קדשא בריך הוא לאחייא לכל אינון מלכין, דעקו לישראל ולירושלים, לאנדריאנוס, ולופינוס, ונבוכדנצר, ולסנחריב, ולכל שאר מלכי עמין, דחריבו ביתיה, ולשלטאה לון פקדמיתא, ויתפנשון עמהון שאר עמין, וזמין קדשא בריך הוא לאתפרעא מנייהו באתגלייא, סחרגי ירושלים. הדא הוא דכתיב, וזאת תהיה המגפה אשר יגף יי' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים. אשר יצבאו לא כתיב, אלא אשר צבאו. כדין כתיב, וברכ גאונך תהרס קמיה, ודא לזמנא דאתא